КРАКІВСЬКІ ВІСТІ

Народній часопис для Ґенерал-Ґубернаторства

Ч. 42. Краків, 24. травня 1940. Рік I.

„Krakauer Nachrichten"
Ukrainische Volkszeitung
für das
General-Gouvernement

Adresse:
„Krakauer Nachrichten"
KRAKAU
Orzeszkowagasse 7. II.

30 сот.

ПЕРЕДПЛАТА
в краю і закордоном:

місячно	3 зол. 50 сот.
чвертьрічно	10 зол. 50 сот.
піврічно	20 золотих
річно	40 золотих

Курс 1 нім. марки 2 зол.

ТЕЛЕФОНИ:

Редакції	104-81
Адміністрації	230-39
Дирекції	137-42

ВИХОДИТЬ В ПОНЕДІЛОК, СЕРЕДУ І ПЯТНИЦЮ

Німецькі війська над берегом каналу

= Кватира начального вожда, 21. 5. — Начальна команда німецької армії повідомляє:

Найбільша воєнна дія всіх часів на заході по цілій низці великих тактичних осягів найшла своє перше оперативне закінчення. РОЗБИТО І РОЗТОРОЩЕНО 9-ТУ ФРАНЦУСЬКУ АРМІЮ, ЩО МАЛА ЗАВДАННЯ ВДЕРЖАТИ ЗВЯЗОК НА РІЦІ МАС МІЖ НАМЮР І СЕДАНОМ ПОЛУЧЕННЯ ЗІ СИЛЬНИМИ ВОРОЖИМИ ОПЕРАТИВНИМИ ҐРУПАМИ В БЕЛЬҐІЇ І ЛІНІЄЮ МАЖІНО НА ПОЛУДНЕ ВІД СЕДАНУ. ШТАБ АРМІЇ І ДОТЕПЕРІШНІЙ НАЧАЛЬНИЙ КОМАНДАНТ 7-ОЇ ФРАНЦУСЬКОЇ АРМІЇ ҐЕН. ЖІРО, ЩО ПЕРЕБРАВ КОМАНДУ НАД 9-ТОЮ АРМІЄЮ ДІСТАЛИСЯ В НІМЕЦЬКИЙ ПОЛОН. КРІЗЬ ПРОБИТИЙ НІМЕЦЬКИМ НАСТУПОМ ВИЛІМ ВЛИЛИСЯ НІМЕЦЬКІ ДИВІЗІЇ. НІМЕЦЬКІ ЧАСТИНИ, ЩО НАСТУПАЮТЬ З ПАНЦИРНИМИ ДИВІЗІЯМИ Й ЗМОТОРИЗОВАНИМИ ВІДДІЛАМИ ЗАЙНЯЛИ МІСТА: АРА, АМІЄН ТА АБЕВІЛЬ І ТАКИМ ЧИНОМ ВІДБИЛИ НАТИСК ТИХ УСІХ ФРАНЦУСЬКИХ, АНҐЛІЙСЬКИХ І БЕЛЬҐІЙСЬКИХ АРМІЙ, ЩО НАХОДЯТЬСЯ ЩЕ НА ПІВНОЧІ ВІД СОМИ НА ПОБЕРЕЖЖЯ КАНАЛУ.

У Бельґії наші війська заатакували ворога, що на схід від Жан і дальше на полудне над рікою Шельдою приготовляються наново до бою. Намагання ворога промостити собі вихід з околиць Валенсіян на полудне знівечено. На полудневому крилі німецького наступу німецькі частини зайняли Ляон і атакують на лінії Шеменде — Дам аж до Єсн — Уаз каналу. Підчас акції проти французького протинаступу знищено багато ворожих повзів. Зайнято місто Ретель, в якому утвердилися ще частини ворога.

В ЦЬОМУ ПЕРЕМОЖНОМУ ПОХОДІ НІМЕЦЬКОЇ АРМІЇ НІМЕЦЬКЕ ЛЕТУНСТВО ВІДОГРАЛО ВЕЛИТЕНСЬКУ РОЛЮ. ЙОГО НЕПОДІЛЬНЕ ВОЛОДІННЯ В ПОВІТРЮ, НИЩЕННЯ МОСТІВ І КОМУНІКАЦІЙНИХ ОБЄКТІВ, ЙОГО АТАКИ НА МАРШОВІ Й ТРАНСПОРТОВІ БАТАВИ ПРИСПІШИЛИ РОЗБИТТЯ 9-ТОЇ АРМІЇ І ЗДАВИЛИ В ЗАРОДНІ ВСІ ДОТЕПЕРІШНІ СПРОБИ ВОРОГА ЗААТАКУВАТИ НА КРИЛАХ НІМЕЦЬКИЙ ПРОЛОМ.

Підчас стежної акції над морем на французькому побережжю ушкоджено важко один французький контрторпедовець, один французький воєнний нафтовий корабель »Ніґер« (5482 тони містоти), один французький вантажний корабель »Павон« і два інші вантажні кораблі. В НОЧІ НА 21. ТРАВНЯ НІМЕЦЬКІ ЛЕТУНИ ЗАТОПИЛИ БОМБАМИ В КАНАЛІ ЛЯ МАНШ НА ДОРОЗІ З ДОВЕР ДО КАЛЕ 6 ТРАНСПОРТОВИХ І НАФТОВИХ КОРАБЛІВ ЗАГАЛЬНОЇ МІСТОТИ 43.000 ТОН І ВАЖКО УШКОДИЛИ 4 ДАЛЬШІ КОРАБЛІ ЗАГАЛЬНОЇ МІСТОТИ 13.000 ТОН. ВЧОРАШНІ ВРАТИ ВОРОГА В ПОВІТРЮ СЯГАЮТЬ 47 ЛІТАКІВ. 15 німецьких літаків загинуло.

Німецьке летунство взяло 20. травня участь у боях на суші біля Нарвіку і відтяжили частини сухопутніх військ. Атака на морю біля Нарвіку на оперуючі там частини британської фльоти дала великі осяги. ДВІ ВАЖКІ БОМБИ ПОЦІЛИЛИ ОДИН ПАНЦИРНИК, МАБУТЬ КЛЯСИ »РЕЗОЛЮСОН« В ПЕРЕДНЮ ВЕЖУ ТА ОДИН ВАЖКИЙ КРУЖЛЯК. НА ОБОХ КОРАБЛЯХ ЗАВВАЖЕНО ОПІСЛЯ СИЛЬНИЙ ДИМ І ПОЛУМІННЯ. МОЖНА ПРИЙНЯТИ, ЗА ПЕВНЕ ЩО ПОЦІЛЕНИЙ КРУЖЛЯК ЗОВСІМ ВТРАЧЕНИЙ. Крім цього бомби ушкодили два дальші воєнні і три торговельні кораблі.

Як дістався в полон ґен. Жіро

= Женева, 22. 5. — Начальний командант 9-тої французької армії ґен. Жіро впав у руки німців в доволі траґікомічний спосіб. Начальна команда союзних військ відкликала його попередника на становищі начального команданта 9-тої армії і він покинув свій штаб. Коротко опісля німецькі частини заскочили штаб і взяли його в полон. Новий командант армії ґен. Жіро не передчуваючи нічого прибув до штабу, щоб перейняти команду. Тут його привітали німецькі вояки і взяли в полон.

Набої дум-дум в запасі

= Берлін, 22. 5. — Підчас воєнних дій на заході німецькі відділи наткнулися вже кілька разів і в Бельґії і у Франції на запаси муніції зі знаними ще зі світової війни набоями з розривними кулями т. зв. дум-дум. Військова влада збирає докази на що були призначені ці набої. З дотеперішніх дослідів виходить, що набої дум-дум доставляли союзним військам згідно з наказом команди.

Анґлійська адміраліція признається до втрат

= Штокгольм, 22. 5. — Райтер оголосив офіційний комунікат британської адміраліції, з якого виходить, що кружляк »Ефінґгем« затонув від ушкоджень наїхавши на підводну скалу на побережжі Норвеґії. — Кружляк »Ефінґгем« (10.000 тон містоти) мав 700 осіб залоги, 9 гармат 15,2 центиметрових, 4 гармати протилетунські 10,2 цм., 4 гармати 4,7 цм., 8 скорострілів і 4 торпеди.

Перша дія скінчилася

Краків, 22. травня 1940.

Розгін німецьких військ не дивував би нікого якщо це не діялося би у Франції, що славилась своєю стратеґією, вождами, озброєнням та дійсно вартісним вояком. Притому бельґійська армія та анґлійці.

Здавалось, що пролом під Літтіх, а навіть на стокільометровому відтинку, між Мобеж та Седаном, це одна лише дія у тій великій розгрі та що французька команда зорієнтувалася остаточно в нових засобах противника, та його тактиці — найде вихід для бодай хвилевого стриму тієї навали, що перекочується через прірву. Та удар був такий нагальний, гін такий упертий, що французькі штабовці потратили до решти голови. Дарма, що була війна в Еспанії, була й польська кампанія — вони ще й досі не засвоїли собі нових метод тактики воюючи по старому з протинаступами на крилах немов то би панцирні батави чи летунські загони мусіли оглядатись на хвіст, або крила...

Два такі протиудари, для відтяження, покінчилися розгромом: ціла армі IX. пішла у розтіч, а штаб з ґенералом Жіро попав в неволю.

Невдався і протинаступ з напряму Валенсіен. Французькі, анґлійські та бельґійські частини не вспіли прорватись на полудне. Попали в сак у тому трикутнику бельґійського та французького побережжя. Ні на північ не має виходу, ні на схід, ні на полудне. А позаду море. Хоча безліч там пристаней та чи мало суден що на них можна би втікати, але хіба втікати, а не відступати. Бо пристані збомбардовані, а на небі чигають німецькі сталеві птиці.

Це вже не море, не океан, а вузенька шийка каналу Ляманш. Німецька повітряна фльота заволоділа тепер просторами, її бази скрізь на берегах Голяндії, вона має перевагу і вона панує не лише на суші але й на морю.

В тому „трикутнику смерти" буде чи не міліон, або й більше французів, анґлійців та бельґійців. Чи зможуть вони в такому положенні ставити спротив, пробувати випадів для рятунку прориваючись хочаби на полудне? Дуже сумнівне. Це такий „оступ" як називають мисливці, що полюють на зайців, з якого не вийти.

Морська брама, що ще залишилась по заду, мало надійна. Якщо вспіють втікти то може — анґлійці, досвідні вже у тому — для французів і бельґійців у ніякому разі місця не стане. Для них все одно: „або пан, або пропав", як казали запорожці. Тому, хоч підсумки ясні, то все ж таки годі передбачити як ще довго до тієї розвязки та чим вона покінчається.

В кожному разі німецькі осяги просто несамовиті, а це що досі діялось у тому небувалому поході — можна уважати лише за вступ до цього що саме сталось. Це вже не побідний бій а розторощення ворога в самому центрі, розбиття одної з армії противника і приготуванн до другого Седану. Тільки в дещо інакшій формі. Бо тим разом на Седані тільки почалось, а не скінчилося.

Надії англійців та французів на можливі німецькі помилки з 1914 рік пішли у нівець. Німці не знехтують заповіту великого свого стратеґа ґен. Шліфена. Праве крило найшло міцну опору, саме там — на побережжях Франції. Нім. війська вже дійшли до моря. Скінчилася одна, може найбільша дія, що почалась ударом на голяндський та бельгійський оборонний вал та проривом лінії Мажіно. Тепер прийде черґова.

А поки що у Франції, а то й в Англії вже помітне безголовя.

Метушня почалась змінами ґабінетів, а навіть ґенералів. Хтось мусів піти »у дураки« після такого прочуханця. Для підсилення нервів загалу треба було витягнути бодай »музейні« авторітети, якщо інших не було. Старенький ґен. Петен маючи 85 літ чуда цим разом не вдіє, хіба те, що третій раз приймає участь у війні, бо перший раз ще 1871 р. І начальний командант ґен. Вейґан лише дещо молодший. На тих двох сеніорах мала б спіратись тепер надія Франції.

Попередник ґен. Вейґана, ґен. Ґамлен, ледви вспів покінчити своє командування знаним уже в таких моментах закликом »Ані пяди землі« і счез із овиду. Що з ним діється — не відомо. Може відпочивати до англійської армії в Сирії. Та вже і на відпочинок не має часу. Жах зганяє сон з очей. Хати у полумені.

Вже не сотні тисяч, а міліони втікачів перекочуються на полудне. Всі заходи, щоб їх спинити, відмежувати від війська та решти громадянства, щоб не ширили паніки — безнадійні. Навала рушила, а з нею жах і неймовірні вістки про летунських спадунів, усі страхіття бомб та шпіонів. Не помагають ніякі загрози влади. І не поможуть. Ми це вже знаємо. Почалося... Л. Л.

—o—

ЗАКОНОПРОЄКТ ПРО ПОЛІТИЧНІ ПАРТІЇ МЕНШИННИХ НАЦІОНАЛЬНИХ ҐРУП У СЛОВАЧЧИНІ.

КТВ. БЕРЛІН, 18. травня. — З Братислави повідомляють, що словацький парлямент прийняв законопроект про політичні партії меншинних національних ґруп у Словаччині. Проект того закону передбачує реєстрацію усіх партій, що через них проживаючі на Словаччині меншинні національні ґрупи матимуть вплив на участь в державн. життї країни. Членами партії можуть ставати виключно словацькі громадяни з виразною приналежністю до такої, чи іншої національної меншини. Партія має бути виразником політичних стремлінь та поглядів даної меншини. Одна стаття законопроекту передбачує навіть право взаїмности, себто стверджує, що діяльність меншинної партії може бути обмежена до таких рам, у яких дозволено розвій словацької меншини у батьківщині тої меншини. Протидержавна діяльність партії спричинює розвязання її самої, або припинення пресових орґанів партії. Репрезентант української меншини в Словаччині, посол Симко прийняв законопроект іменем своїх земляків. Німецька ґрупа має, як відомо, від жовтня 1938 р. свою націонал-соціялістичну партійну орґанізацію, яку автоматично новий закон признає. Продставник мадярської меншини Естерґазі прийняв також законопроект, підкресливши при цьому в окремій заяві конструктивний характер мадярської партії та висловивши жаль, що вона від 1938 року не має права відбувати прилюдних зборів.

—o—

Ле Като і Сан Кентен у німецьких руках

= Кватира начального вожда, 20. 5. — Начальна команда німецької армії подає:

Після зломання останнього опору на острові Вельхерет ціла Голяндія в німецьких руках.

Німецькі війська, що наступають в північній Бельгії, після зайняття Антверпії витискають ворога, що змагається у дефензивному спротиві — щораз дальше на захід.

На захід від Антверпії німецькі війська перейшли ріку Шельду, на захід від Брюселі осягнули відтинок Дандер. Наступ між Мобеж й Ля Фер продовжується. Німецькі війська перейшли Самбр і Уаз. **Ле Като і Сан Кентен у німецьких руках.** На полудневому крилі сильні частини німецьких військ осягнули околиці на північ від Ляон і дійшли до місцевости Есн біля Ретель.

В боях на північний захід від Монмеді здобуто в лінії Мажіно сильно опанцирену фортифікацію ч. 505. В цій акції зокрема відзначився поручник одного піонірського батальону Ґермер.

Число полонених і воєнної добичі росте. Досі начислено 110.000 полонених, не вчисляючи голяндської армії, та багато гармат аж до калібру 28 ц. м.

Німецькі летуни успішно піддержують наступ сухопутної армії. Головним обєктом акцій німецьких летунів є дальше бомбардування позафронтових получень, комунікаційних обєктів і доріг відвороту ворога. На багатьох ворожих летовищах німецькі бомби понищили ганґари, варстати і літаки, що стояли на стартових полях.

Біля французько-бельгійського побережжя затоплено німецькими бомбовиками торговельний корабель 6.000 тон містоти і важко ушкоджено один контрторпедовець.

Втрати ворога сягають 147 літаків, з того 47 зістрілено в повітряних боях, 13 зістрілила протилетунська артилерія, решту знищено на землі. 27 німецьких літаків пропало.

Група Нарвік у Норвеґії з допомогою летунства веде ще дальше важкі оборонні бої. Затоплено тут один торговельний корабель містоти 1.500 тон і один транспортовий корабель містоти 6.000 тон, в повітрю зістрілено один ворожий гидроплян.

Ворожі літаки наново бомбардували низку міст на північному побережжі Німеччини і в західній Німеччині. Військових обєктів не ушкоджено.

—o—

Ляон здобутий приступом

= Берлін, 20. 5. — Начальна команда німецької армії повідомляє:

Німецькі війська здобули сьогодні приступом Ляон (місто на третині дороги від бельгійського кордону до Парижа — прим. Ред.). На цитаделі в Ляон повіває німецький воєнний прапор. В наступі з Ляону на полудневий захід осягнено канал Уаз-Есн.

В Бельгії німецькі війська переслідують уступаючого ворога. Німецькі війська перейшли Дендр і осягнули горішню Шельду. Англійські частини в поспішному марші уступають до портів каналу. Біля Мобеж і на полудне від Валенсіен відбито наступ одної французько-бельгійської армії, що шукала виходу на полудне. Ворог зазнав в цій акції дуже важких втрат, зокрема також в панцирній зброї і після даремного намагання зробити пролом уступає в замішанню на захід. На полудневий захід від цього місця німецькі танки і змоторизовані частини осягнули побоєвище з 1916 р., на дорозі Камбре — Перон.

Загони нуркових, боєвих і бомбових літаків розбили одну ворожу панцирну батаву, що машерувала з Ляону на північ і змусили її до відвороту. Цілий перстень фортів довкола Літтіх та всі форти довкола Намюр, до одного є в німецьких руках. В боях панцирних частин відзначився особливою холоднокровністю останніми днями в Бельґії поручник одного панцирного полку барон Нольде.

19. травня німецькі летунські ескадри скріпили свої атаки на позафронтові получення ворога і дороги його відвороту в північній Франції і Бельгії. Атаковано з успіхом ворожі летунські майдани. В розвідчій акції на морю біля французько-бельгійського побережжя знищено два ворожі контрторпедовці і важко ушкоджено один контрторпедовець, торпедовець „Енкомпріз" і три торговельні кораблі загальної містоти 15.000 тон. Втрати ворога осягнули вчорашнього дня 143 літаки, з того в повітряних боях зістрілено 95 літаків, протилетунська артилерія зістрілила 15 літаків, решту знищено на землі. 31 німецьких літаків пропало.

В ночі з 19. на 20. травня британські літаки бомбардували знову безпляново західню Німеччину і вбили й поранили низку цивільних осіб. Одинока мілітарна ціль в яку влучили був один табор для полонених. Деяка кількість полонених згинула.

Знаменна промова Чяна

= Міляно, 21. 5. — Італійський міністр закордонних справ виголосив підчас великої маніфестації в Міляно знаменну промову, яку бурхливо оплескувала зібрана юрба.

Мін. Чіяно ствердив, що оборона прав Італії, як суверенної держави на морю, континенті й і в повітрю, а дальше конечність здійснити остаточні національні цілі, що їх поставила сама природа, чи яких домагається саме життя країни і вкінці воля і престиж Італії диктують нові завдання італійському народові, а саме вдержати Італію на висоті працюючої, здобувчої фашістівської великодержави.

„Я певний, — говорив м. ін. Чіяно — що ніхто з вас не думає, що я маю сьогодні більше сказати. Коли Дуче зробить постанову, дійде гасло до всіх вас. Воно прийде від того, що є нашим єдиним провідником в мирі і війні."

Підчас промови в Міляно відбулися великі демонстраційні походи, в яких юрба вигукувала на честь Мусолінія і Гітлера. — **Демонстранти несли таблиці з домаганнями прилучення до Італії анґлійських і французьких середземноморських посілостей, Мальти, Тунісу, Корсики.**

Італійська преса пояснює мову мін. Чіяно в дусі ще сильнішого воєнного поготівля Італії. **Серед італійського громадянства можна почути осуд, що теперішна хвилина стоїть безпоседньо перед моментом, коли Італія пічне воєнну акцію по німецькій стороні.**

Знову зміна уряду у Франції

= Женева, 20. 5. Наспіли вісті, що премієр французького уряду довершив знову зміни в уряді, хоч від останньої кризі не проминув ще тиждень.

Даладіє покинув становище міністра війни і обняв закордонні справи. Теку міністра війни перейняв прем. Рейно. Заступником премієра іменовано дотогочасного амбасадора в Еспанії марш. Петена.

Оці зміни доказують, що керівні політичні круги Франції втратили голову супроти подій останніх днів.

РОМАН ГУЧВАНОВИЧ.

Коли поїдемо до Туркович?

(Фраґменти репортажу і спогадів з Холмщини)

I.

В цей вечір, коли над Берліном повисло холодне травневе небо, а тисячі людей з мовчанкою й повагою надслухували перших докладніших повідомлень з несподівано розпаленого фронту на бастіонах Бельгії і Голяндії, в цей дивний, хмарний вечір ми зустрілися. Д-р Б., (швайцарський журналіст) підійшов безшелестно і станувши за моїм кріслом, поклав мені на плече руку. Поки я встиг здивовано оглянутися, почув знайомий український запит: Коли ж поїдемо до Туркович?

Д-р Б. вертає з Гельсінок і Варшави, а недавно був у Львові. Привіз мені звідтіль премилу памятку: мій власний манускрипт з липня 1938 р. Знайшов його під брамою одної колишньої нашої редакції разом зі жмутом інших. Хтось їх загубив, або викинув. Таким робом мій рукопис з перед двох майже років, тоді конфіскабельний і вкинений до редакційного архіву — повернув до мене. Що за збіг обставин і що за щастя! З д-р Б., який дуже точно цікавився (будучи ще представником своєї редакції у Варшаві) справою нищення українських церков на Холмщині, вибралися ми були спільно перед двома роками до Туркович, на славний празник. Я доїхав з одноденним припізненням, його ж чемно завернули, давши зрозуміти, що для закордонних журналістів в Турковичах нічого особливого та гідного окремої уваги немає. Тепер оба сидимо в його затишній готелевій кімнаті й ділимося пережитим за довженький час небачення. І згадуємо недавні, а такі далекі справи та історії.

НЕВИДРУКОВАНИЙ РУКОПИС.

Поки приятель замовляв вино і завдавав собі метушні з »фетмарками« на спільну вечерю з нагоди нашої милої стрічі, я перекинув старий манускрипт. Він пожовк, його зміст перейшов до історії, пишна холмська катедра вернула до нас. Але що ж сталося з Турковичами? Чи вони також вже наші? Якось ніхто не надає розголосу і не боронить тої справи. А чейже Турковичі... Панове, послухайте!

Манускрипт з перед двох років, якого зміст мені самому видається якимсь дивним сном каже: »Іду знову на Холмщину, на турковицьке свято. Іду в душному вагоні і станувши біля відкритого вікна, в яке втиснулася липнева ніч, нанизую на довгу нитку невеселої свідомости різні думки і факти, що не дають спати, що кажуть бунтуватися. Ціль моєї подорожі — Холмщина, земля вічнотривалих релігійно-національних зударів і конфліктів, край експериментів, територія взаїмносплетень двох культурно - національних течій, термометр політичної сили і зрілости національноемоційних настроїв. Це перше. А друге цілком просте: Холмщина — це невтральний пояс рефлексивности польонізму й українства, мірило якости одного, сфера експанзивности другого. Така є Холмщина від історичних світанків і такою довго мусить бути. Яка шкода, що не можу бути вже тієї ночі в Турковичах, бо ж ця ніч, свята ніч в Турковичах — те одно з живих чуд вічноготривалости наших пограничних, віками у жорнах історії мелених племен. Треба бути в Турковичах у ночі, треба прислухатися до плачу й розмов старих людей; треба зглибити віру босих і голодних, що сплять на святій землі і сльозами солоними пахуче зілля на могилах поливають, щоб зрозуміти те, чого не хоче і не може зрозуміти ясновельможний пан і граф Радзівіл та його парляментарний колеґа Петражицький, сенатор Річипосполитої...

УКРАЇНЦІ ПЕРЕДБАЧУВАЛИ І ОСТЕРІГАЛИ

Може не варто буде згадувати того памятного липневого дня в польському сенаті. Та чи ж можна його не згадати? Тимбільше, що товариш ще не скінчив полагоджувати обовязків гостинного господаря. Читаю: »В польському сенаті того дня, що перейде до історії українсько - польських взаємин було. дуже, дуже тихо. В урядових лавах блестіли сріблом ґенеральські шліфи премієра Складковського, чорніли офіційні строї членів уряду. На трибуні сенатор Луцький. Говорив не з паперу і не з обовязку. Давалося відчути, що горіла в ньому кров народу, який репрезентує. Його голос лунав на занімілій салі, а слова таранами вдаряли в глухі вуха сивоголових сенаторів.

„...Панове, це все викликує в нашому народі, католицькому і православному, почуття великого огірчення. Такі речі ніколи не проходять без наслідків. Ми, українці, зробили все можливе, щоб довести до порозуміння між нашими народами саме тепер, у цьому історичному часі. Ми зробили все можливе, щоб сусід вже ніколи не мав претексту інґерувати в наші спрви, як оборонець і визвольник словянських народів. А тепер нема українського дому, православного чи католицького, нема української родини, де жінки і діти не дрожали би з обурення, читаючи звідомлення з вістками про ці шалені факти".

Сенатор ґен. Зажицький відриває руки від голови і кричить до промовця: — Перебільшення!! — А маршал сенату Пристор похилює голову над годинником і довго в нього вдивляється.

На салі сенату тихо, тихо. Віцеміністр Шембек, людина широких дипльоматичних манер, слухає промову українського сенатора мов найцікавіщого оповідання з Еспанії, старий директор ґраф Потоцький, начальник віроісповідного департаменту, найкраще в православних справах поінформована людина в Польщі, чомусь мовчки схиляє свою сиву, білу голову. А оце — видно — сам маршал хоче забрати слово. Цікаво, що скаже маршал Пристор, людина з »кресів«, великий приятель східних земель, що перед двома роками в інтервю для виленського »Слова« проказав свої памятні, важні слова:

»З таким населенням, що його маємо покірним — можна би жити щасливо. Але в інтересі держави... в інтересі держави — не треба доводити людей до розпуки«.

Маршал Пристор нарешті промовив. Деякі не почули: »що сказав Пристор, що«? Маршал Пристор сказав: — „Пане сенаторе, (до Луцького), маєте ще дві хвилини часу...“

Порівнюючи польсько-українські відносини до годинника в повному ході, можна би слова провідника спарафразувати на оклик до польського сенату і польського народу: »Панове, маєте ще дві хвилини часу!«

ЩО НАС ВЯЖЕ З ТУРКОВИЧАМИ?

Мій товариш перервав мені лектуру пожовклого рукопису. Ми повечеряли, опісля пішли на темне, приховане перед ворожими налетами німецьке місто. Засівши в кутику якоїсь історичної пивниці, полетіли ми думками у минулі роки. Потім він відійшов на довше до телефонічної кабіни, а я знов пригадав Турковичі і це все, що знайшов у неактуальному рукописі. З Турковичами та їхнім манастирем вяже нас дуже багато. Споконвіку йшли туди наші маси. Того року, коли відбувалася описана дискусія в сенаті зійшлися туди в останнє перед розвалом тих, що валили церкви. Було це — як говорить рукопис 15. липня 1938 р. До Туркович приїхав я вже по сході сонця мініятурним ваґоном з Вербкович.

А в Турковичах на бідній цвинтарній горі довкруги убогої церковці, що того дня в останнє молилася жовтавими хрестами до золотого сонця тисячі народу, як щорoку, як відвічно. Прийшли малі і босі, хоча їх не пускали; припали тілом до землі довкруги церковці, хоча скрізь ширили чутки, що вона вже не істнує; глянули в страждальне обличчя своєї Заступниці і разом з Нею заплакали сльозами сили і волі буття, тривання, незнищимости. На горі біля церкви зустрічаю старих, добрих знайомих.

Оце старий поет - селянин Кумецький
— Як ся маєте, пане Кумецький!
— Нічого, слава Богу. Вже навіть сам владика нас покинув, не приїхав. А оце старий Митрофан.
— Що нового у Вас? — витайте!
— І ей, паничу, церкву розібрали, гей, моцний Боже г-гу-гу. І старий заплакав підгрудним, тяжким плачем. А ось там незнайомий дядько плаче, як дитина і цілує святу землю.

Таких є тисячі: старих, покривджених, засмучених, нерозуміючих причини цього лиха, що на них найшло мов кара Божа.

— Чи то ми вже мусимо бути католиками? — питають, а сльози заливають їх слова як пливке срібло.

Що їм сказати тим бідолашнім вірним людям, що їм сказати?".

Того самого дня, коли люди розїхалися домів грубешівський староста Марек, на чолі ватаги заплачених посіпак, розвалив маленьку церковцю. І ніхто з вірних холмських людей не надіявся, що внедовзі розвалиться інша будівля, яка поволі ставала для них щораз тяжчою, гнилою тюрмою.

В ЛИСТОПАДІ 1939...

10. листопада минулого року до Туркович, від сторони історичного села Черманa, підходила валка кінних і піших. Попеду йшли два старшини з німецькими пістолями в руках. Попри них двох півцівільних людей з шкіряними торбами через плечі. Перейшли по довгій кладці Гучву, розбіглися рядом і пішли просто у напрямі манастирських будівель. В манастирі їх заважили, бо видно було, як на площі перед церквою-костелом закружляли якісь постаті. Метушня тривала хвилину, дві. Опісля все зникло і на просторих манастирських переглогах засвітило пусткою. Німецька чета підходила під будівлі з готовими до стрілу револьверами. Від Гучви потягнуло перепаленим, осінним вітром.

(Докінчення буде).

—o—

Величавий концерт у честь Тараса Шевченка

в українській Криниці

— »Кеди юж буде тот консерд у Криниці« — питали з нетерпеливістю один одного лемки від Чачова до Лелюхова і від Фльорники - Вафки до Вірхомлі. Нетерпеливо ждали на повітовий концерт у честь Т. Шевченка в Криниці, що є першою маніфестацією українства західньої Лемківщини.

Як невсипущі бджоли й завзяті мурашки — рушили із довгих, досі нераз заспаних сіл, здавлені польським чоботом лемки. В погідний третій день Великодніх свят, 30. квітня 1940 р., — після задушливої монотонности двох перших непогідних святочних днів — зароїлось на шляхах і верхах Лемковини. Як на прощу йшли та їхали в барвистих народніх українських одягах лемки й лемкині, молоді й старші, хлопці й дівчата, селяни й інтелігенти, — всі разом на одній фірі чи в одному ряді, злучені одним бажанням: віддати поклін найбільшому Синові України, Духовому Вождеві української нації, Тарасові Шевченкові.

»НАШІ ІДУТЬ, ВАШІ ЙДУТЬ«.

Радісно й дивно, як станеш на верху, а побачиш те море лемківських голов, те поле різнобарвних строїв, хустин, вишивок і стяжок, а погадаєш: чи це все наші люди, чи справді стільки тут русинів-українців і відкіля їх стільки уялось? Бож поляки казали, що на Лемківщині нема українців!

Недовірчиво глядиш на веселі обличчя, в ті рідні карі очі й на чорні брови, та починаєш щиру розмову з братом-лемком, як він під гору зліз із фіри та бистро йде на верх.

— Одкаль сте?

— Ми? З Новівси і Лосього — відповідають.

— А ви?

— З Лабової, Матієвої, Угрина.

А там далі інші гукають:

— З Костічок, із Чачова!...

Кількадесять кільометрів ідуть, щоб поклонитись Пророкові України. Як так ідемо під гору, то випереджуємо возами, — нагадується чванлива пісонька з дитячих літ:

»Наші їдуть, ваші йдуть,
Наші вашим щось дадуть!...«

По дорозі долучуються вози з інших сіл — і всі разом із гуркотом і гамором відждають у саме серце Західньої Лемківщини — в Криницю. А з полудня й заходу приїхало ще кільканадцять возів і всі заїзджають під театр.

»ҐДЗЄ СЕН ВЗЄЛО ТИЛЄ УКРАЇНЬЦУФ?...«

Завмерло від жаху й безсильно-злісного здивування »польське« місто Криниця. Вже не з вікон алябастрових поверхових віль, але з партерових і сутеринових підземень глядять поляки з острахом, здивуванням і скреготом зубів на того, лемка, що стільки літ укривався зо своїми думками й бажаннями, а сьогодні виявив свою волю й свою давню мрію: признатись до українського народу й працювати для всеукраїнської справи.

— »Цо сен тим лемкам стало? Ґдзе сен взело тиле українцуф на земі польскей« — чуємо притишені шепоти поляків, що ненависними очима (але з укриваним зацікавленням) оглядають чудові українські строї і вишивки.

А вже напевно ніодин порядний поляк не міг спокійно дивитись на жовтоблакитній прапор, що маєстатично повівав на будинку великого театру в Криниці, довкола якого стояло безліч возів, бігали в поспіху хористи й метушився народ наче в муравлищі. Всюди лунає українська мова; не чути ніодного голосного польськог слова, навіть польські хлопці - кольпортери ґазет викрикують голосно:

»Проше купіть, „Ґонец Краковскі" і „Кракавер Цайтунґ" на зарані!...«

ВЕЛИЧАВИЙ КОНЦЕРТ.

У великій салі театру, виповненій до краю (700 сидячих місць на партері й 3-ох ґалеріях, ще більше стоячих), почався (в год. 16.30) оцей перший на Західній Лемківщині повітовий концерт у честь Шевечнка — могутнім »Заповітом« понад двох сотень співаків у чудових народніх одягах! Здавалось, що здрігнувся й усміхнувся Батько Тарас на сцені, а глядачі - лемки пізнали велич слів »Заповіту« Пророка України.

І розсипалися злучені хори на свої окремі місцеві та стали доказувати належно підготовою пісень, як шанувати найбільшого українського Поета, що Його славить увесь український нарід.

І побачили самі лемки та й ті гості - німці, що не спускали очей із сцени, яка краса в українській народній ноші, українській пісні, яка сила в єдності народу.

Перший (після вступного слова д-ра І. Смолинського) співав хор Лося — Нове Село, що під дириґентурою знаного лемківського народнього діяча п. Льва Кобанія з Лосього виконав дві добре підготовані пісні до слів Шевченка: »Ой, умер старий батько» й »Орися ж бо ти, моя нивко«. На тлі цього хору маленька пятилітня Таня Кобаній з Лосього з відвагою й запалом віддеклямувала »Суботів« і »Поклін Кобзареві«, Присягу Кобзареві малої лемківської дитини прийняли лемки із захопленням, що його висловили в бурхливих оплесках.

Оригінальні початкуючі мішані хори Поворозника і Вікової відспівали під проводом п. Андрія Криницького три пісні, в яких виблвались ще сирі, але міцні голоси, що зірвались наче грімкі бистрі гірські потоки та зливали в обійми тугу й радість чарівних гір Лемковини. Оригінальний народній одяг дівчат чарував глядачів, тому ці хори привитали приявні рясними оплесками.

Вірш Шевченка »До Основяненка« деклямувала з добрими рухами, але без належної модуляції голосу, Марія Криницька із Солотвин.

Великий хор Криниці - села добре співав »Думи мої« і вязанку народніх пісень (які — до речі — не підходили на поважну Академію Шевченка).

Вірш Шевченка »Чигирин« деклямувала з більшим хистом і відчуттям та відповідним тембром голосу п. Міля Копистянська із Солотвин.

Безумовно найкращий мужеський хор міста Новий Санч під вправним проводом інспектора для українського шкільництва в повіті Новий Санч, проф. Романа Левицького, відспівав дуже гарно сильні пісні »Вогні горять« і »Закувала та сива зозуля«. Цей хор, що складається на ділі з самих інтеліґентних сил — урядовців державних установ у Санчі, дав приклад добре виконаної гарної української пісні і тому заслужив на бурхливу овацію. (Неприємно вражали тільки вигуки »біс« — ще раз, бо це ж було поважне свято, а не попис хорів).

Мішаний хор Лабової (під дириґентурою талановитого й працьовитого молодого лемка, Сергія Войтовича) вже своїми народніми строями (дівчата з маковими вінками на головах) викликав щиро оплескуване признання. Виконав дві пісні до слів Шевченка: »Сонце заходить« і »Ой, три шляхи«.

Найчисленніший і насильніший мішаний хор Солотвин (під дириґентурою філіяльного орґанізатора п. Михайла Шупяного), співав »Розрита могила« і »Садок вишневий«.

Ще деклямував »Посланіє« Шевченка з належним відчуттям і пробоєвою силою молодий націоналіст Гудима, що дав місцевим ще невиробленим деклятаторам приклад доброї деклямації.

Ціле гарне свято закінчив палкою промовою філіяльний орґанізатор п. Михайло Шупяний, що в крицевих словах підкреслив значіння Шевченка як батька новітнього націоналізму й всенародньої революції, яка в 100-ліття появи »Кобзаря« вибухла страшним новим вогнем із Холодного Яру і незабаром знищить усі ворожі сили.

Грімке »Ще не вмерла Україна« доповнили цю бадьору потрясаючу незвичайну промову.

Свято залишило велике враження й буде заохотою і взором для Лемківщини в дальшій праці.

»ПОЛЬЩИ ЮЖ ГЕВ НЕ БУДЕ!...«

І знову — як море — виплив тисячний народ із театру й поспішає домів. Усюди гамір, радість, бадьорий настрій. Старші громадками ґуторять про концерт і життя в окрузі, молодь зговорюється на дальші проби хору, дальшу працю.

Приступаємо до гуртів і ґуторимо:

— Як вам подобався концерт? — питаємо лемків.

— Барс гарді вшитко било, а як гадала нона мація пред Шевченком, то зме вшитки плакалі.

— А поляків уже не боїтесь?

— Чого зас? Ми ся їх нігди не боялі! Юж ми їх гев не ввидіме, так як ґнеска в Криниці. Кед юж співают Пророкові України таки збаламучени русскіма провідниками і полякамі села як Криниця-село і Поворознік, то ся юж поляків не боїме, бо разом зо шиткіма українцямі то зме велька сіла. Польщи юж гев веци не буде, бо Німеччина вігрaє войну з Анґлійом і Франційом, а потим ми...

Не докінчив брат-лемко, тільки вказав пальцем шлях на схід і жовтоблакитній прапор, що лопотів над театром... Вечоріло. Попращались: »Слава Україні«. Заторохкотіли вози, засвистали батоги, ще поздоровлення, поцілунки й народ поїхав у рідні сторони, до дальшої щоденної важкої праці.

Такий був перший свобідніший Великдень у Криниці.

Лемківщина станула твердо на правильний шлях відбудови власного і загально-національного українського життя.

Ярослав Наддністрянський.

Село Модринь при праці

Село Модринь, грубешівського повіту, складається з трьох частин — це Модринь - село, Модринь - присілок і Ганусин присілок. Начисляє воно понад 1.000 мешканців. Із цього 70% українців православних, 10% це українці римо-католики, які в останніх часах польського панування перейшли на римо-католицький обряд. Решта населення це кольоністи - мазури. Віримо, що ті, які покинули свою віру, пізнають свої похибки і приєднаються до своєї української нації. Важко жилося селянам українцям у часах польської неволі. У школі не вільно було дитині ніодним словом відізватися по українськи, бо учителька полька, Каліновска, била дітей за говорення у своїй рідній мові і висмівала, називаючи українську мову »хахлацькою«. Навіть молитися не дозволили в рідній мові, бо в 1919 р. відібрали поляки церкву і замінили її на костел. Не диво, що польський пястук прибив національну свідомість села. Можна її приспати навіть на довгі роки, але вбити ніколи. Душа народу оживає. Ожила народня душа і в Модрині, як тільки розпалися польські кайдани. Ніодин батько українець не вислав своєї дитини до польської школи, але всі зажадали своєї рідної української школи. Дня 30. жовтня 1939 р. прибув до села український учитель Осип Ґет, і розпочалася наука. Наука пішла жваво, бо ж діти, це самі українці і вчаться у своїй рідній мові. І молодь не дармує. На вечірних курсах учаться рідної мови, історії та землезнання. В листопаді 1939 р. заходом учителя й деяких свідоміших громадян засновано т-во »Рідна Хата« й аматорський гурток, що почав діяльність, даючи низку вистав.

Дня 24. березня ц. р. відсвятковано свято в честь нашого Пророка Т. Шевченка і відіграно виставу »Дурисвіти«. Академію закінчено національним гимном. З шкільними дітьми відіграно виставу »Степова казка«, з чого дохід пішов на дитячу бібліотеку. Назагал молодь горнеться до праці, тільки виділові т-ва »Рідна Хата« час взятися до праці над освідомленням села. Бо є ще в селі такі, а то й між своїми, що поборюють національну працю села, а хочуть накинути свої чужі - кацапські сіті, вкидаючи між нарід кість незгоди. Та нарід не дасться уже нікому збаламутити. Шкода тільки, що така людина використовує для тої шкідливої роботи церкву.

—o—

Кладім тверді основи

Всі ми мабуть згідні в тому, що найважнішою проблемою під сучасну пору — це виховання молодого покоління, виховання молоді. Кожний з нас чув і знає цю стару оклепану фразу: „Яка молодь, така й нація". Але не кожний, може застановлявся над глибоким змістом цієї фрази. Молодь — це ті, що так скажу, малі люди, які під опікою батьків, школи, старшого громадянства та під впливом цілого свого окруження мають виховатися на майбутніх громадян. І тому кожна нація, особливо державна, витрачує чимало гроша на виховання, на вишкіл молоді, бо молодь це неначе та незадрукована книжка, в яку можна вписати різний зміст. І чим той зміст багатший, цінніший, то й сама книжка через те стає вартніша. І навпаки. Книжка з дешевим змістом є менше вартна...

А яким змістом була виповнена душа нашо дитини по той бік Сяну і Буга? Всі ще мабуть добре тямимо, як це поляки на кожному кроці калічили душу української дітвори в народніх школах. Польський учитель, польська школа, польська мова навчання і своєрідні денаціоналізаційні методи намагалися виховати з української дитини новітнього яничара, що призабув би віру своїх батьків, національні звичаї та обичаї, коротко, щоб дитина виростала в повній несвідомості, бо таких легко баламутити. Українських дітей з Лемківщини, Холмщини й Полісся возили польські „культуртреґери" по Варшаві, Кракові й інших містах б. Польщі, щоб таким чином защепити у молодесенькі серця нашої дітвори якнайбільше „польскосьці". А українські батьки не мали ні права, ні змоги боротися з цим нахабним польським викривлюванням душ і характерів малих дітей. Ба, що більше, батьки самі були наражені на різні „експерименти", бо польська влада, при помочі жорстоких „пацифікацій" та „особливої опіки" адміністраційної влади, хотіла силоміць переробити все непольське населення на польське копито. З того приводу влада позамикала майже всі наші культурноосвітні та господарські установи по той бік Сяну і Бугу. Село попадало чимраз більше в обійми темноти, а заразом біди й нужди.

Саме життя українського селянина під Польщею було безумовно дуже прикре. Недостаток, безробіття, податки, великі довги, а до того заедно шикани від поліції (т. зв. „особлива опіка") за таблички до воза, потребники (зв. на Поліссю „славойчиками"), гноївку, сміття на подвіррю і т. п. доводили просто селян до розпуки. Не диво, що серед таких умовин і щоденне внутрішне життя селянської родини не могло бути спокійне. Вистарчить будьяка дрібничка, щоб у хаті повстала сварка, а від колотнечі один крок до бійки.

Польська влада не дозволила на ніяке культурно-освітнє товариство в селі, ба що більше, навіть церкву, дім Божий, казала замикати, або таки просто по вандальськи знищити.

Чи диво, що батьки живучи в таких умовинах не виховували як слід своєї дітвори? Чи мама, яка сама потребує ще виховання, може добре виховати свої діти? Чи може їх чогось доброго навчити, коли вона сама в життї не багато доброго зазнала? Напевно ні. — „З порожнього не наллєш". Під оглядом охайности і господарности є ще гірше, але про це іншим разом. Родичі не звертають найменшої уваги на доцільне виховання своїх дітей, бо вони просто того не відчувають. А недостача відповідного виховання деморалізує більшу частину молоді. Вона набирає поганих і некультурних звичок, як сварки бійки, а то й різні між собою! Всюди „вилазить" мов шило з мішка недостача виховання.

Великий німецький фільософ Ґ. В. Ляйбніц, що жив на переломі XVII. і XVIII. століття, висловив таку глибоку думку: *„Дайте мені в руки виховання, а я перетворю світ!"* Тільки нам треба тямити, що нам як народові ніхто виховання не дасть. *Нам треба самим себе виховувати*, коли хочемо жити як нація і осягнути мету, до якої прямуємо.

І над цією справою треба кожному свідомому громадянинові поважно застановитися. Польщі вже нема. Історія сама покарала за важкі гріхи. Тепер у нашому селі український вчитель, українська школа, вільно голосно відмовляти молитви, які відмовляли наші козацькі предки. Але це все ще мало! Ми мусимо занятися вихованням усієї нашої молоді по наших селах, себто молоді передшкільної, шкільної і тієї, що покінчила школу й то польську школу, т. зв. доросту. Акція вже започаткована, але вона не є ще масова і не всюди якслід наладнана.

Гадаю, що цією акцією повинно занятися наше вчительство при допомозі культурно-освітних і кооперативних установ та свідоміших місцевих громадян. *Перш усього треба подбати, щоб уже з початком червня, а найпізніше липня в кожному селі зорґанізувати дитячий садок.* Курси для провідниць майже в кожному повіті вже відбуваються. Тепер лиш треба в селі підготовити ґрунт під дитячий садок, списати всіх дітей від 3 до 6 року життя та подумати про матеріяльні середники та про хату. Найтяжче буде першого року переконати батьків про велику користь з дитячого садка. Але й це можна зробити, бо користи є очевидні. Крім того, що дитина дістане першу лекцію виховання, родичі будуть мати ту пільгу, що ціле літо можуть спокійно працювати в полі, знаючи, що їх діти є під доброю опікою. Через дітей можна дуже багато впливати на родичів, а головно на матерей і то дуже важне завдання дитячого садка в наших умовинах: *через дитину впливати теж на виховання мами.*

Садок підготує дітей до школи, чим улекшить значно працю учителеві. У школі учителі своє завдання вже виконують і його виконають. Тут позволю собі лиш на одну заввагу, щоб попри навчання і виховання молоді в школі вчительство більше впливало теж і на перевиховання широкого загалу старшого громадянства, улаштовуючи при помочі кооператив, кружків „Сільського Господаря" чи читалень „Просвіти" різні масові курси, які попри загальне знання дали б учасникам основу до розумної праці на власному господарстві. У кожній праці зі старшими громадянами треба бути дуже обережним, тямлючи про те, що наш селянин є з засади консерватист і не любить наглої переміни. Хто цього не знає, чи не хоче знати, може собі зразити село і відтак дуже важко в такому селі щонебудь зробити.

При дитячому садку можна теж літом згуртувати шкільну молодь, яка допоможе провідниці садка при улаштованні різних імпрез. Де при школі є вже „шкільні громади", чи „шкільний пласт", там дітвора з радістю горнеться до праці, та вчиться самоорґанізації і самовиховання. Де ще нема пластових гуртків, там треба їх заложити, створити.

Для старшої, позашкільної молоді треба в кожному селі творити т. зв. самоосвітні гуртки, які б під проводом учителя, священика, чи когось зі старших громадян доповнили б свое знання загальне і знання господарське. Треба в таких гуртках попри науки української мови, історії, природи, тощо, вчити ще практичних річей, бо молодь має за кілька вже літ ставати до самостійної праці. Тому дівчат треба вчити куховарства, городництва, вишивання та дуже корисного трикотарства, а для хлопців слід уладити курс рільничо-годівельний, садівничий, пасічничий і т. п. Так ведена кілька літ солідно праця дасть селові добрих, практичних, прикладних і розумних господарів, які напевно влаштують собі краще життя, краще виховають свої діти і будуть добрим прикладом для свого окруження. А нація буде мати добрих громадян, які будуть вже знати свої національно-громадянські обовязки і напевно ці обовязки виконають, як того буде вимагати даний момент, як цього буде вимагати добро української нації.

Дитячий садок, школа, пластовий гурт і самоосвітні гуртки для доросту — це ті головні чинники, які мають створити з нашої малої дитини і нашої молоді справді свідомих, дужих, розумних і характерних майбутніх громадян. Тому до праці, поки час!

Андрій Качор.

За Ярославом Перемишль...

Дня 25. квітня 1940 р. в народній школі ім. Св. Миколая в Перемишлі зібралося українське учительство з Перемишля і перемиської области враз зі своїм шк. інспектором д-ром Околотом на сходини, щоб оснувати, а властиво відновити відділ »Взаїмної Помочі Українського Учительства« в Перемишлі. На сходини прийшло около 40 осіб, а також гості з ярославського повіту.

Після відкриття нарад виголошено привіти від ярославського відділу В. П. У. У., Українського Національного Комітету і Обласного Музею в Перемишлі. Опісля слідували орґанізаційні реферати, після чого всі приявні вписалися у члени Товариства і вибрано видїл з п. Прокопом, як головою. Справу видавання орґану Товариства реферував п. Лобай Ів., який зясував його потребу під сучасну пору.

В оживленій дискусії над виголошеними рефератами забирали учасники слово, висяснюючи неодну справу, що під сучасну пору насувала певні сумніви. В дискусії пробивалася неспірна думка, що тепер більше як давніше учительству потрібна суцільна і сильна орґанізація, яка своїм вмілим проводом змогла б попровадити якслід справи української школи і українського учительства. Завдання проводу такої орґанізації є дуже важкі і з огляду на вагу хвилі відвічальні перед громадянством.

В дальшій частині сходин учитель Купчинський виголосив реферати про „Навчання рахунків і української мови в народній школі". На будуче треба би приготовляти реферати ядерніші, що охоплюють виразно саму суть без зайвого розводнювання справи, щоб не томити слухачів. Реферати змістовніші дають більші користи ніж безконечно довгі і розводнені.

Сподіємося, що слідами Ярослава і Перемишля підуть і інші українські округи, де заснуються станові учительські орґанізації, які дбатимуть про поглиблення виховної праці учительства на рідній землі.

Учитель.

Згідлива праця у селі

Сьогодні годі пізнати, що у Полянах, п. Коросно, ті самі люди, що були до війни. Щезла десь довоенна сварня і ворожнеча, натомість оживилась згідна співпраця. Першим зовнішним обявом знайдення спільноти інтересів усіх громадян було урочисте відсвяткування 1. листопада. У дальшому, на щонедільних сходинах молоді та батьків, переживали усі спільно насвітлювану історію наших національних зусиль та змагань і в повному духовому підйомі вшанували молитвами та піснями світлу память Тих, що за нас, за кращу долю нашу віддали свое життя. І так відсвятковано Голгофту - Базар 21. листопада і тюремне львівське подвіря — Данилишин - Білас (23. грудня). Дня 22. січня рано відправились церковні Богослужби, а вечором відбулася святочна академія. Дня 28. січня відсвятковано память полягаих під Крутами. Програми тих усіх днів складалися із двох частин: перша частина релігійна у церкві (панахиди, богослужби), а друга освітньо-національна у рідній школі (пісні, деклямації, реферати).

Аж ось 10. березня 1940 р. відбувся у Полянах перший у цьому селі концерт у память нашого національного Учителя і Пророка Т. Шевченка. Хоча погода була погана простора шкільна саля була виповнена. Зійшлися поважні господарі та молодь. (Для шкільної молоді концерт був уряджений осібно попереднього дня, тобто 9. березня ц. р.). На концерт прибули і позамісцеві гості: з Мисцової, з Крампної наші січовики разом зі своїм командантом, з Полянської Гути німецька прикордонна сторожа.

Другої неділі, т. е 17. березня ц. р. цей самий гурток дав концерт у сусідньому селі Вільхівці з тою самою програмою. Концерти були виведені вдатно і молодь полянська е щаслива, що не прогайнувала доброго часу. Усею освітньо-культурною працею кермував управитель місцевої школи п. В. Ярош.

Оцей звіт, це тільки що важніші відгуки на новій національній дорозі до кращого завтра. Радісним явищем е й те, що й жіноцтво не хоче залишитись позаду, починае розуміти, що жінка, як мати - виховниця дітей і господиня у господарстві, мусить знати більше, ”к знае і починае поволі гуртуватися. Початок у тому напрямі вже зроблений, а у дальшому — щасти Боже!

—o—

Свячене в Білій Підляшській

В дні 12. травня ц. р. в гарно прибраних салях Українського Допомогового Комітету в Білій Підляській (перший раз!) відбулося спільне свячене, в якому численну участь взяли мешканці міста Білої, учительство і представники з повіту та запрошені представники німецьких урядів і формацій (в числі ок. 40 душ). Всіх учасників цього свята начислюють понад 200 душ.

Акт посвячення виконав о. Павло з Білої, який в короткій і ядерній промові навязав момент Христового Воскресення з воскресенням Правди та Справедливості. Голова Комітету інж. Глібовицький в німецькій мові привітав представників німецької влади в Білій, які своєю численною участю дали доказ своїх симпатій до українського населення і його змагань. В першу чергу висловив подяку від українського населення заступникові Крейсгавптмана в Білій п. Фрітчові та представникам усіх майже німецьких урядів в Білій, які своєю участю вшанували наше велике свято. Опісля запевнив, що українське населення Підляшшя і його симпатії е по стороні німецької влади та війська, які своєю кровю і посвятою звільнили його від польського гнету. Все українське громадянство щиро бажае німецькому народові і його Вождеві якнайкращих успіхів у цих воєнних змаганнях, які своїм зусиллям ввесь німецький народ. Оклик »Хай живе побіда!« закінчив свою промову в німецькій мові. Опісля — в українській мові — привітав численно зібраних українців - учасників свяченого, які тут на цьому клаптикові нашої відвічної прадідівської землі Підляшської, зібралися майже зі всіх закутин українських земель, щоби скріпити місцевий український автохтонний елемент Підляшшя. Опісля висловив тверду віру всього українського народу, що так як воскрес Христос - Правда, так воскресне Справедливість.

Голові відповів заступник Крейсгавптмана п. Фрітч в німецькій мові, який запевнив, що українське населення повіту буде мати запевнений свобідний розвій культурно - освітний та економічний. Українське населення тішиться повним довірям німецького уряду і тому просить до співпраці. Українське населення вже вкороткі відчує свое упривілейовання в шкільній ділянці, в порівнанні з іншими національними групами.

Концертова частина свята випала бездоганно завдяки трудові диригента хору п. Романишина. Господарська частина теж випала добре, в першу чергу завдяки організаційному хистові п. Фрайта і трудові більських пань, які не щадили ні часу, ні енергії для звеличання цього свята. Салю декорував мелодий маляр Собенко Василь.

На загал свято випало дуже добре. Гості теж матеріяльно дописали так, що в касі значна надвижка. Як гості (свої і чужі) так і організатори свята в повні задоволені. Віримо, що це спільне свячене причиниться дуже для затіснення співжиття і співпраці всіх творчих сил повіту.

Дня 24. квітня ц. р. Підляшський Союз Кооператив в Білій отворив свій відділ п. н. »Українська Книгарня«. Адреса: Біла Підл. площа Свободи 4.

Дня 27. квітня ц. р. поляки — внаслідок мильної інформації будьтоби українці мали переняти на Великдень ц. р. Собор в Білій — в числі ок. 100 душ облягли собор. Між облягаючими переважали жінки і недоростки (»бо їм безпечніше!«. Облога тривала, хоч був дощ і зимно — цілу добу. При її нагоді до крови побили одного хлопця українця, який випадково опинився коло собору (гімназист Стецишин Володимир).

Дня 5. травня ц. р. відбулася конференція українських учителів з повіту Біла Підляшська. Конференція мала інформаційний характер.

Дня 14. травня ц. р. відбулася конференція українського православного священства більського повіту в справі по-церковних дібр — сконфіскованих польською владою.

—o—

Гарна Імпреза в Ярославі

Дня 21. квітня ц. р. заходом молоді, згуртованої в »Освітньо-Виховній Секції« при т-ві »Просвіта« відбувся у Ярославі »Вечір живого слова« відомого українського мистця-рецитатора п. Ґеник - Березовського зі співучастю молодого, талановитого співака п. Василя Матіяша.

Завдяки великим мистецьким вальорам обох тих артистів — ввесь вечір стояв на високому мистецькому рівні і залишив у приявних якнайкраще враження. П. Ґерик - Березовський чарував усіх своїми незрівнаними рецитаціями Франка, Тичини, Стефаника, Б. Лепкого. Такі речі, як прольог до Франкового »Мойсея« — повний драматичної напруги — поруч »Над рікою« Б. Лепкого, або »Довбуша« Федьковика — викликували у слухача цілу ґаму естетичних та чуттевих зворушень, а »Сини« Стефаника попросту поривали силою мистецької інтерпретації.

Також і концертова частина вечора випала без закиду. Прегарний баритон п. Матіяша при бездоганній співучій тіхніці — чарував слухачів, а в такій могутній пісні, як »Гетьмани« Лисенка, або клясичній арії »Запорожця за Дунаем« — приковував слухачів. Цей молодий співак володіе неабияким голосовим матеріялом і коли захоче його використати — майбутне розгорне перед ним широкі можливості.

Треба також згадати з приемністю про участь у вечорі талановитої нашої піяністки п. Витвицької - Сливинської, що завдяки своїй музичній культурі виконала з повним вичуттям акомпеніямент до співу. Гарну та вмілу орґанізацію векора треба завдячувати нашій молоді з »Освітньо-Виховної Секції« при т-ві »Просвіта« в Ярославі.

—o—

Ми видержали польську неволю

Село Заболоть, пов. Біла Підляшська, видержало гідно всі жахітливі польські переслідування у продовж 22-ох років панування Польщі на наших землях. У тих польських кліщах і серед нечуваного знущання те село видержало й загартувалось національно ще міцніше. Розвал тої тюрми привитало село, як і всі інші українські села, з радістю і вдовіллям.

Тепер уже маємо свою рідну школу, наші діти вчаться у рідній, зрозумілій мові, в церкві не горорять уже польські проповіди. Словом — усе змінилося на краще.

Дня 14. квітня ц. р. відбувся у школі вечір присвячений Пророкові України Т. Шевченкові. Людей прибуло так багато, що не всі могли вміститися у шкільній салі. Діточки співали, деклямували прегарні вірші Т. Шевченка, а родичі раділи й плакали з тої надмірної втіхи. Концерт закінчено відспіванням національного гимну.

Нас не здавив польський пястук, ми видержали, не подалися, тож і тепер працею докажемо, що провокаційні сплетні поляків нам нестрашні.

—o—

ЕВПЕН І МАЛЬМЕДІ ЗНОВУ ЗЄДИНЕНІ З НІМЕЧЧИНОЮ

= Берлін, 19. 5. — 18 травня 1940 р. Фірер і канцлер Німеччини Гітлер видав постанову про зединення наново з німецькою державною територією округи Евпен, Мальмеді і Моресне. Таким чином землі відірвані версайським диктатом від Німеччини і влучені до Бельґії найшлися знову в границях давньої батьківщини. Внутрішно вони завжди були звязані з Німеччиною. Тому не могли вони залишатися тепер на довше в складі окупованої чужої країни.

Всі ті три округи влучено в ренську провінцію Аахен.

—o—

ВЕЙҐАН НА МІСЦЕ ҐАМЕЛЄНА.

= Женева, 21. 5. — В начальному командуванні французької армії зайшли великі зміни. Начальний командант французької армії ґен. Ґамелен уступив. Він ніби то захворів нагло на нервовий розстрій. На його місце покликано на начального команданта французької армії ґен. Вейґана, дотеперішнього начального команданта кольоніяльних військ союзників в Сирії. Ґен. Ґамелен не одержав ніякого нового становища в армії.

Французька преса принесла повідомлення про призначення ґен. Вейґана на своїх сторінках грубим друком, одначе без ніяких коментарів.

—o—

Д-Р СЕЙС ІНКВАРТ КОМІСАРЕМ ГОЛЯНДІЇ.

=Берлін, 21. 5. — Щоби закріпити прилюдний лад і життя в Голяндії під опікою німецької армії, Фірер призначив міністра Райху д-ра Сейс-Інкварта комісарем для зайнятої голяндської території. Комісар опрацюе для населення найвище законодавство і підлягатиме безпосередньо Фірерові. При здійснюванні своїх постанов і в орґанізації місцевої влади комісар може послуговуватися голяндською владою. Військове законодавство опрацюе командант німецької частини в Голяндії. Голяндське законодавство задержуе свою силу, якщо не суперечить з дійсністю окупації.

Міністер Райху д-р Сейс-Інкварт прибув в неділю до кватири начального вожда, щоби одержати з його руки номінаційну грамоту і напрямні для своєї праці в Голяндії. Опісля д-р Сейс-Інкварт прибуде ще цього тижня до Кракова, щоб розвязатися тут зі своїми обовязками, а опісля виїде до Голяндії. Місцем осідку комісаря Голяндії буде Гаґа.

ФОН ФАЛЬКЕНГАВЗЕН — НАЧАЛЬНИМ ВІЙСЬКОВИМ КОМАНДАНТОМ В БЕЛЬҐІЇ І ГОЛЯНДІЇ.

= Берлін, 21. 5. — На основі повновластей даних Фірером і начальним вождом німецької армії начальний командант армії ґен. полк. Бравхіч постановив зорґанізувати військову владу на зайнятих на заході територіях та іменував начальним військовим командантом в Бельґії й Голяндії ґен. піхоти фон Фалькенгавзена. Він буде справувати військову владу в Голяндії до часу доки не обійме свого уряду призначений Фірером комісар Райху д-р Сейс-Інкварт і доки Голяндія не дістане окремого начального військового команданта.

СПІШНА ЕВАКУАЦІЯ ҐІБРАЛЬТАРУ

= Рим, 21. 5. — З Альґесірас повідомляють, що на танжерських водах, у напрямі на Ґібральтар пливе дві великі одиниці анґлійської военної фльоти. В Танжері почалась евакуація населення. Втікачі подаються частинно до еспан. Марокка. Також в Ґібральтарі анґлійці поспішно приготовляються до евакуації жінок і дітей. Американський конзуль візвав всіх американських громадян негайно покинути Ґібральтар. — Такий самий наказ повторили ще раз американські конзуляти американським громадянам у Туреччині.

НОВИНКИ

КАЛЕНДАР

ТРАВЕНЬ

25. Субота — Епіфанія
26. Неділя — 4. Самар. Ґлік.

— СПРАВЛЕННЯ НЕДОГЛЯДУ. В попередньому 41. ч. нашого часопису зайшла через недогляд прикра похибка. А саме: на стор. 6-ій в дописі »З діяльности Українського Допомогового Комітету в Ліцманштаті« попали уривки іншого допису від слів: »Праця не йде« аж до кінця статті.

— В ЧЕРГОВОМУ ЧИСЛІ »КРАКІВСЬКИХ ВІСТЕЙ« подамо обширний опис передачі собору в Холмі зі світлинами, що з технічних причин не міг увійти до нинішнього числа.

ЧЛЕНАМ Т-ВА »ПРОСВІТА« В КРАКОВІ ДО ВІДОМА! Виділ т-ва »Просвіта« в Кракові повідомляє, що канцелярія т-ва урядує щоденно від години 9—13 і від 16—21 з вимком свят і неділь, і в тому часі просить вплачувати залеглі й біжучі членські вкладки. Хто не вплачує членських вкладок продовж трьох місяців, тратить членські права, а членська виказка без потвердження вплачених за останні три місяці вкладок стає неважною. — Рівночасно прохається вдруге П. Т. Членів звертати всі позичені перед війною і тепер книжки до бібліотеки т-ва в урядових годинах: в понеділок, середу і пятницю від год. 18—19. Жертви книжок, журналів, часописів і навіть поодиноких друків приймається з подякою. — ВИДІЛ Т-ВА »ПРОСВІТА« В КРАКОВІ.

= В АНҐЛІЇ НА ПУБЛИЧНИХ ДОРОГАХ будують уже барикади, зокрема на дорогах, що ведуть зі східніх і полудневих побереж. З того висновок, що Анґлія числиться уже з наступом німецьких військ на її територію. Часописи поміщують світлини, які представляють ці барикади.

= ПОВІТРЯНА КОМУНІКАЦІЯ між Льондоном і Парижем здержана. Про це повідомляють анґлійські аґенції.

= СОЮЗНІ ДЕРЖАВИ Й ЕСПАНІЯ. Італійський часопис »Пополо д'Італія« подає, що Анґлія ніби заперечує, будьто би союзні держави мали ворожі заміри супроти Еспанії, зокрема супроти деяких її посілостей.

= ОЧАЙДУШНА ВІДВАГА НІМЕЦЬКОГО ПОРУЧНИКА. В останніх боях на захід від Мерциґ відзначився незвичайною відвагою і притомністю командант сотні одного піхотного полку, поручник Ріхтер. Поручник Ріхтер вдерся в боронений 6-тьома заборолами (бункрами) ліс і не зважаючи на протиакцію одного ворожого повза в 11-годинному бою останньою ґранатою змусив до здачі сильну анґлійську залогу з 2-ох старшин і 38 вояків.

= МІЖ ПОЛОНЕНИМИ МАЛО АНҐЛІЙЦІВ. Між 110 тисячами полонених, що попалися в німецький полон є тільки кілька тисяч анґлійців. Полонені це переважно французи і бельґійці. Це число є для перебігу дотеперішніх боїв дуже вимовне. Воно доказує, що анґлійці не беруть такої участи в боях на західньому фронті як їх союзники.

= ШВЕДСЬКО - СОВІТСЬКЕ ЗБЛИЖЕННЯ. Шведський уряд рішив створити в якнайкоротшому часі торговельну комісію, що матиме за завдання заключити договір про товаровий обмін зі Совітами. Також Совіти виявляють щораз більше зацікавлення скандинавським ринком і змагають до збільшення обороту зі Швецією.

= МОБІЛІЗАЦІЯ В ІРЛЯНДІЇ. Уряд Ірляндії покликав під зброю кілька річників новобранців. Ця мобілізація викликала в політичному світі велике враження. Радіо-телефонічні повідомлення з Дубліна пояснюють переведення мобілізації загроженням Ірляндії Анґлією.

= КОНФЕРЕНЦІЯ МУСОЛІНІЯ З ҐЕН. БАДОЛІО. Мусоліні прийняв на авдієнції шефа штабу італійської армії ґен. Бадоліо, що зложив йому звіт зі свого інспекційного обїзду західніх кордонів Італії.

= У ФРАНЦІЇ ЗЛІНЧУВАЛИ АМЕРИКАНСЬКОГО ЖУРНАЛІСТА. »Ню-Йорк Таймс« повідомляє, що їхнього парижського дописувача, Філіпа, злінчували в околиці Камбре французькі селяни думаючи, що це летунський спадун. Якийсь купець хотів його на місці розстріляти. Цей Філіп подає, що загалом у Франції така жахлива метушня, що йому годі поладнати кореспонденцію. »Ню-Йорк Таймс« подає при тому, що і в Анґлії не краще. І там паніка. Несамовиті вістки ходять про летунських спадунів. Прим. один каменичник в Льондоні повідомляє, що на даху його камяниці спадун. Зараз же виїхало повне авто поліції зі скорострілами та виявись, що це кусник ганчірки з якогось пірваного анґлійського бальону. Дослівно так, як було осінню в Польщі.

КУДИ ВТІК БЕЛЬҐІЙСЬКИЙ УРЯД?

= Рим, 22. 5. — Італійські радіовисильні повідомляють, що бельґійський уряд утік з Остенди на французьку територію до Дюнкерк. Згідно з тими вістками бельґійський уряд прибув уже до Ле Гавру.

—o—

Історичні нариси

Галицько-волинська держава

Володимир Галицький помер без нащадків. Найближчим сусідом Галичини був володимирський князь Роман Вел. (1170-1205), що за життя свого батька Мстислава II Ізяславича був коротко (1158-70) князем Вел. Новгороду. Волинські (володимирське і луцьке) князівства простягалися від Случі по Вепр, на півночі до Нарви й Нурця. Там межувала Волинь з литовцями і спорідненими з ними ятвягами. З ятвягами і з литовцями воював переможно Роман, що оспівували народні пісні.

Після смерти київського князя Святослава II. Всеволодича (†1194) зайняв Київ Романів тесть Рюрик Ростиславич. Він уступив Романові деякі городи в Київщині. Та суздальський князь Всеволод Юрієвич (1177—1212), молодший брат Андрія Боголюбського, інтриґами підбурив Рюрика проти Романа; проти свого зятя висував Рюрик на галицький престіл у 1199 р. синів героя зі „Слова о полку Ігоревім" Володимира, Романа й Святослава Ігоревичів, що по матері були внуками Ярослава Осмомисла та суздальської княжни Ольги Юріївни. Але Роман випередив своїх противників і відобрав від галичан присягу. Після того пішов походом на Київ і примусив Рюрика зректися його. Сам Роман не засів на батьківському київському престолі, тому що Київ не лежав в осередку, тільки на окраїнах його держави. Як свого намісника посадив він у Києві свого стрийного брата луцького князя Інґвара Ярославича.

Для забезпеки своєї держави перед нападами половців Роман виправлявся переможно на них кілька разів. Коли ж він залишив свої половецькі виправи, звязався з половцями Рюрик і напав несподівано на Київ. Пограблення й поруйновання Києва київським князем і половцями було в 1203 р. не гірше ніж 1169 р. Після того Роман захопив Рюрика в свої руки й велів його разом з жінкою і дочкою постригти в черці. Але маючи в тому часі плян походу проти Польщі Роман пішов на уступки суздальському князеві: згодився, щоб київським князем був зять Всеволода й син постриженого в черці Рюрика Ростислав II.

В 1205 р. виправився Роман війною на краківського князя Лешка Білого (1194 — 1227); в битві при переправі через Вислу під Завихвостом упав князь-герой (19. VI). Галицько-волинський літопис називає творця галицько-волинської держави „самодержцем і царем всеї Руси".

Роман полишив удову з двома синами: трьохлітнім Данилом і однолітнім Васильком. Спершу заопікувався ними угорський король Андрій II. (1205—1235), що з того приводу почав себе титулувати „королем Галичини й Володимирії". Та його опіка не вдержала сиріт на галицько-волинському престолі. Частина галицьких бояр закликала до Галичини згаданих уже трьох князів Ігоревичів; та вони не могли зжитися з галицьким боярством, що само хотіло мати як найбільше прав у кермуванні державою. З такими посяганнями боярства Ігоревичі не стрічалися в своїй рідній Сіверщині й старалися присмирити бояр; та бояри піймали Ігоревичів у свої руки й повісили їх (1211). Коли провідник боярства Володислав Кормильчин не договорився у справі реґенції в імені Данила з Романовою вдовою, проголосив сам себе князем (1213).

На вістку про ці чужі »опікуни« Романовичів угорський король Андрій II. і краківський князь Лешко Білий зробили між собою договір у Спиші (1214), щоб у Галичі посадити своїх дітей: 5-літнього Коломана Андрієвича, й 2-літню Саломею Лешківну. В 1215 р. зайняли мадяри для цієї королівської пари Галич; крім того для себе загорнув ненаситний Лешко волості над Сяном з городом Перемишлем, любачівську волость, а далі на північ волості між Вепром та Бугом і правобіч Буга город Берестя. Романовичі з матірю залишилися у Володимирі. Та між сватами прийшло до непорозуміння ізза галицьких волостей; Андрій відобрав з польських рук Перемишль. Тоді Лешко з помсти закликав до Галичини великоновгородського князя Мстислава Мстиславича Удатного (зі смоленської лінії Мономаховичів), який прогнав угрів з Галича в 1219 р.

З його дочками оженилися два претенденти до галицького престолу: Данило Романович і угорський королевич Андрій. Мстислав, що спершу робив надії на цей престіл Данилові, згодом зробив своїм наслідником Андрія, віддав йому в 1222 р. Перемишль, урешті ціле галицьке князівство (1227).

Володимирський князь Данило відобрав за часів князювання Мстислава Удатного від Лешка Білого Надбужжя з Берестям. Після ж смерти Мстислава (†1228) розпочав він боротьбу з угорськими Арпадами за Галичину. В часі цієї боротьби вмерли королевич Андрій (1233) і король Андрій II. (1235). Після смерти останнього король Беля IV (1235—70) став підпирати нового претендента на галицький престіл свого зятя князя Ростислава Михайловича (з чернігівської династії). Підпомагав у війні Ростислава також його батько чернігівський князь Михайло Всеволодич, що якийсь час був київським князем (1238-9). Данило опанував Галич у 1237 р., відтак у 1240 р. прогнав Михайла з Києва. Та в часі опанування Данилом Києва напали на Україну татари.

Вперше появилися татари в Европі ще в 1222 р. і тоді знищили вони половецьку державу. Половцям поспішили на поміч наші князі, та татари розгромили їх над рікою Калкою 31. травня 1224 року. Але від Калки татари подалися назад на схід і щойно в 1239 р. вирушили великою силою на підбій України. Під проводом свого хана Батія взяли татари Переяслав, Чернигів, Київ (6. XII. 1240), Володимир і Галич; всюди грабили й палили.

Рятуючись перед утратою князівства і життя князі їздили до столичного татарського табору над Волгою т. зв. Сарай з поклоном ханові. Данило, що вже після татарського нападу розбив та відпер в останнє Мадярів і Ростислава Михайловича в бою під Ярославом (1245), мусів теж їздити до Батія з поклоном. Проте цілости галицько-волинської держави не вдалося йому врятувати. На південно-східньому її кордоні, у степовій смузі, жили нащадки колишніх кочовиків ковуїв, торків, що ще цілком не злилися зі слав'янською людністю; зновуж з семигородських Карпат сходили на надпрутянську, надністрянську й надбозьку низинні области громади волоських пастухів. Ці нащадки кочовиків і волоські пастухи, відомі в галицько-волинському Літописі під назвою болохівців, користали з татарських нападів і виступали повстанцями проти Данила (1252, 1254).

Проти татар думав Данило знайти опору в союзі з західніми державами. Тимто після ярославського бою (1245) замирився він з мадярським королем Белою IV. В союзі з ним Данило ходив походом на Австрію і Чехію в 1252-3 рр. Його син Роман оженився з наслідницею австрійського престолу Ґетрудою Бабенберґ і цим набув законні права до Австрії, яку опанував чеський король Оттокар II (1248-78). Одначе війни Данила на Сході з татарами та на півночі з Литвою (1252) не дозволили йому помогти синові встоятися на австрійському престолі. Роман вернувся до своєї батьківщини й на основі договору Данила з литовським князем Мендовгом (1219-1264) одержав Новгородок; другий син Данила Лев, оженений з угорською королівною Констанцією, мав унаслідити по батькові галицьке князівство, третій Шварно, зять Мендовга, Литву. Володимирське князівство держав молодший брат Данила Василько (†1269), а після його смерти його син Володимир, учений »фільософ« (†1289).

Н. А.

*) Гл. »Краківські Вісті« чч. 23, 25, 29, 30, 36, 39, 40 і 41.

ОГОЛОШЕННЯ

Комісарська Управа Фірми
Краків, Ринок число 30.

ЯКІВ ҐРОСС

поручає українській клієнтелі
порцеляну кришталі лямпи

Дрібні оголошення

КОРМЕЛЕЦЬКІ ЗІНА І СТЕПАН відізвіться. — Хто знавби де находяться, прошу подати адресу Краків, Ожешкової 7, друкарня. — Ніна і Гриць.

Потрібні проворні представники до збирання замовлень на поважні твори. «Культура», Краків, Томаша 26. 2-3

Надійшли українські книжки: наукові, белетристичні, сценічні, ноти. »Культура« Краків, Томаша 26. 2-2

КРАВЕЦЬКА РОБІТНЯ Миколи Панчака, Краків, Юліюша Лея 7 А, м. 10. 2-12

Товаришів лікарів ветеринарійної медицини: Вацика Володимира, Вацика Мирона, Шевчука Юрія та Наумика Франца прошу подати про себе вістку в важній справі на адресу: Jurtschynskyj Zenon Altburgund (Schubin) Warthegau H. Göringstr. 24. 2-2

Уневажнюю леґітимацію **»Каси Хорих« і »Авсвайс«** виданий Українським Комітетом на імя Григорій Сугак. 1-1

Москаль Іван пошукує брата Василя із Мразниці к/Борислава й Івана Стебельського. Прошу всіх знайомих ласкаво написати на мою адресу: Меєрдорф-Ляґер іб. Пайне, Бравшвайґ. 1-1

Пошукую учительки садівнички від половини червня до кінця серпня. Зголошення ласкаво слати: о. Й. Камінський, ЧСВВ. с. Чистогорб, п. Команча.

Хто знає, де перебуває Клебович Евстахій, його дружина Анна, Болеста Роман і Лука Степан зі Стрия, ласкаво подасть на адресу: Орян Петро: **Rothenburg, o. t. Röderstrasse bei Walter J. Friseur.**

Пошукую Корнеляка Петра з Вовкова й Юркова з Милятич к/Львова. Калицінський Евстахій, п. Ґроссенрід Ль. 5. Зоммерсдорф б. Ансбах Міттельфранкен. 1-1

Дня 26. травня ц. р. в **салі »ПРОСВІТИ« Ринок 12** о год. **19-ій** відбудуться сходини С. У. І., підчас котрих виголосить **Рект. Інж. Іваницький** реферат п. н.» **ЛІСІВНИЦТВО В УКРАЇНСЬКИХ СТЕПАХ«** Просимо всіх, хто інтересується життям С. У. І.. 1-1

ОПОВІСТКА

На підставі оголошення нашої фірми в українській пресі отримуємо масу листів від української клієнтелі, чи можна набути у нас шкіру. Отож повідомляємо, що шкіру продається тільки на урядове позволення так зв. Бецуґшайн, а інші замовлення не будуть виконані. **А. КІНСТЛЄР і СИНИ.** Гуртовий склад шкір — Краків, вул. Дітля ч. 44. 1-1

Гнате, Михасю, Осипе, Маркіяне і знайомі з Самбора подайте відомість матері Софії Білинській, p. Ostrowo b. Posen Schleswigstrasse 3. W. 2. 1—1

УКРАЇНСЬКА КОМІСАРСЬКА УПРАВА

подає до загального відома усім українцям міста Кракова та краю, що в Кракові при вул. Кармелітській ч. 8, І. п. м. 5. находиться робітня **трикотарсько-ткацьких і артистичних робіт.**

Там принимається замовлення на костюми, плащі сукні, светери, купелеві костюми, шалі-шапочки, із старих вовняних річей — переробляється нові, поправляється деякі вовняні річи. Робиться серветн, цвіти до суконь, пояси, ґудзики — принимається до ендлю і т. д.
Ціни низькі.

2-3 Користайте з нагоди!

ВАЖНЕ ДЛЯ АКТОРІВ!

В недовгім часі виїзджає
УКРАЇНСЬКИЙ ТЕАТР
під проводом Іво Потюха в артистичне турне по Лемківщині, Холмщині та Підляшшу.

Пань і Панів, які працювали на українській сцені і мають бажання дальше працювати, проситься негайно зголоситися письменно з долученням свого життєпису і світлини на адресу: **Іво Потюх, Сянік, 3-Майштр. 19/Іс.**

КОМІСАРСЬКА УПРАВА
АПТИКИ
„Під Золотою Короною"
КРАКІВ, ГОЛ. РИНОК 22.

поручає: »крем краси«, краєві та закордонні специфіки, перевязочний матеріял.

Гуртівня шкіри
ф-ми КІНСТЛЄР і Сини
Краків, вулиця Дітля ч. 44.

в Українській Комісаричній Управі — поручає шкуру різного роду — тверді та мякі.

Одинокий під сучасну пору український
дитячий часопис

„Малі Друзі"

і дитяча бібліотека

„Моя Книжечка"

повинні опинитися в руках кожної української дитини Підляшша, Холмщини, Посяння Лемківщини та еміґрації.

Фірма „ІНТРОЛІҐАТОР"
Спілка з обм. відп.
КРАКІВ, вул. Баторія 1. Тел. 180-55
виконує всякі переплетничі та ґалянтерійні праці.

КОМІСАРСЬКА УПРАВА
Аптики „Під Ескуляпом"
КРАКІВ, СВ. ҐЕРТРУДИ 1.
поручає краєві та закордонні специфіки, перевязочні матеріяли, косметичні вироби.

БРАТТЯ БОСАК
СКЛАД ЗАЛІЗА
КРАКІВ, вул. св. Вавжинця 29.

Технічне знаряддя найдешевше купиш
У ФІРМІ
„ЗЕНІТ"
КРАКІВ
ВЕСТРІНҐ Ч. 6.
Українська Комісарична Управа.

ПОЗІР!

Українська фірма **»ДОСТАВА«** поручає всім Всч о. о. Парохам, П. Т. Союзам та Кооперативам **ЦЕРКОВНІ ТА ДОМАШНЬОГО ВЖИТКУ СВІЧКИ, КАДИЛА І Т. П.** по фабричних цінах. Просимо звертатися безпосередньо на адресу: Варшава, вул. Маршалковська ч. 102, II. »Достава«, або Белз — Українська Міщанська Кооператива.

ЗАХАРІЯ БОСАК СИНИ
крамниця з залізом
КРАКІВ, вул. Купа 6.

ДАЛЬШІ НОВІ ВИДАННЯ
»Українського Видавництва«
вже появилися і є в продажі

З НАРОДНЬОЇ БІБЛІОТЕКИ:

1. П. Куліш: **ОРИСЯ,** новеля ціна 0.60 зол.
2. В. Хиляк: **ЛИХО НА СВІТІ.** Веселе оповідання з сільського життя. ціна 0.60 зол.

З Бібліотеки для дітей »МОЯ КНИЖЕЧКА«:

1. Вуйко Влодко: **Пригоди Юрчика Кучерявого** ціна 1.— зол.

Просимо П.Т. Книгарні замовляти за поштовою післяплатою. Рабат нормальний. — Поодиноко висилаємо за попереднім надісланням готівки і 30 сот. на порто. Гроші висилати нашим чеком або поштовими переказами, а на відворотній стороні виписати замовлення.

»УКРАЇНСЬКЕ ВИДАВНИЦТВО«

ЦІНА ОГОЛОШЕНЬ: Ціла сторінка 600 зол., пів сторінки 320 зол., 1/4 сторінки 180 зол., 1/8 сторінки 150 зол., 1/12 сторінки 80 зол.
МЕНШІ ОГОЛОШЕННЯ: 1 міліметер ширини 1 шпальти (або його місце) 1 зол. — В тексті 100% дорожче, на першій сторінці 200% дорожче.
ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ: 30 сотиків за слово, найменше 3 зол. Для шукаючих праці 15 сот. за слово. Матримоніяльні по 50 сот. за слово.
ПЕРЕДПЛАТА »Кр. В.«: Цінник передплати поданий на першій сторінці. Передплату треба висилати згори. Передплата однакова в краю й закордоном. Часопису на кредит не можемо висилати.
КНИЖКИ: Всі книжки нашого видавництва продають книгарні й адміністрація видавництва. Хто хоче замовити книжки просто на свою адресу — повинен наперед прислати належитість і на пересилку, а тоді вишлемо бажані книжки.
ВИСИЛКА ГРОШЕЙ: Гроші на передплату чи книжки з Ґенерал-Ґубернаторства належить посилати переказами або чеками нашого видавництва. PSch A Warschau Nr. 2.143. З Німеччини на адресу: „Ukrainische Nationale Vereinigung" Berlin W. 50. Ansbacherstr. 15. З Протекторату на адресу: „Probojem".Praha XIV-65 post. schr. 3.— Курс 1 нім. марки 2 золоті. При висилці грошей все треба подати на що призначені гроші.

За Редакцію відповідає начальний редактор Л. Хомяк у Кракові. Видає „Українське Видавництво", Краків, вул. Кармелітська 34, II. Телефон 230 39
З друкарні „Нова Друкарня Денникова" під наказною управою, Краків, вул. Ожешкової 7, тел. 102-79.

Verantwortlich für den Gesamtinhalt und Anzeigenteil: Hauptschriftleiter L. Chomiak Krakau. Verlag: „Ukrainischer Verlag" G. m. b. H. Krakau, Karmelitastrasse 34. II. Fernsprecher 230-39 Druck: „Nowa Drukarnia Dziennikowa", Kommissarische Verwaltung, Krakau, Orzeszkowagasse 7, Fernsprecher. 102-79